

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΡΧΑΙΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ : *Αριστοτέλους, Προτρεπτικός πρὸς Θεμίωνα, 8-9*

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως. Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστῆμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις, καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεροι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι, ἐν αἷς ἐστιν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν. Εἰ τοίνυν μόνῃ ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἢ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἢ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται, φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου, ὡς μόνῃς φιλοσοφίας τὴν ὀρθὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀναμάρτητον ἐπιτακτικὴν φρόνησιν ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Να δηλώσετε την ορθότητα ή όχι των παρακάτω προτάσεων και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας με αναφορές από το κείμενο :

- ❖ Η χρήση των οργάνων του σώματός μας φέρει πάντα επωφελές αποτέλεσμα.
- ❖ Η φιλοσοφία είναι η προϋπόθεση για να γίνουμε καλοί πολίτες.
- ❖ Η λειτουργία των γνώσεων ἐγκείται στην αξιοποίηση των τεχνών.
- ❖ Οι γνώσεις διακρίνονται σε βοηθητικές και καθοδηγητικές.
- ❖ Η φιλοσοφία ἐνέχει την ορθή κρίση.

Μονάδες 10

B1. «Ἔτι τοίνυν ἄλλαι μὲν εἰσὶν αἱ ποιούσαι τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν.» : Πῶς στο απόσπασμα αυτό ο Αριστοτέλης παραλληλίζει τις γνώσεις με τις τέχνες και σε τί αποσκοπεί;

Μονάδες 15

B2. Ποιά η χρησιμότητα της φιλοσοφίας βάσει του αρχαίου κειμένου και του παρακάτω δοθέντος κειμένου; :

«Ο άνθρωπος δεν μας ενδιαφέρει ως συλλογέας γνώσεων, όσο λεπτές και όμορφες και χρήσιμες κι αν είναι αυτές, αλλά σαν δημιουργός και φορέας αξιών που ξεκινούν από τον άνθρωπο, και αφορούν τον άνθρωπο, και αποτελούν τα όρια των σωστών ανθρωπίνων διαστάσεων, τα όρια της ανθρωπινότητας. Στην περιοχή αυτή μας ενδιαφέρει πιο συγκεκριμένα να δημιουργήσουμε άτομα με κεραιές ευαίσθητες μπροστά σε αξίες όπως το ελεύθερο και το ανελεύθερο, το δίκαιο και το άδικο, το καλό και το κακό, το όμορφο και το άσχημο, το όσιο και το ανόσιο, το μετρημένο και το άμετρο, το εύψυχο και το ανανδρο. Στην επίγνωση και στην κατάκτηση αυτών των αξιών καμία επιστήμη δεν μας οδηγεί, αλλά μόνο ο δρόμος της Φιλοσοφίας σαν μία εγγενούς και ενεργούς διάθεσης προς το “γνησίως φιλοσοφείν”».

Γεωργ. Ανδρ. Καρατσώλη, Έκθεση Ιδεών, σελ. 88

Μονάδες 15

B3. Να δηλώσετε την ορθότητα ή όχι των παρακάτω προτάσεων :

-Τα ερωτήματα της φιλοσοφίας από την εμφάνισή της ως τώρα παραμένουν τα ίδια.

-Η φιλοσοφία είναι σε κάθε εποχή επίκαιρη λόγω των ερωτημάτων του ανθρώπου.

-Η φιλοσοφία είναι άθλημα αυτογνωσίας.

-Ο Αριστοτέλης καταγόταν από την Θράκη.

-Ο Αριστοτέλης είχε αρκετούς φίλους την περίοδο διαμονής του στην Ακαδημία του Πλάτωνα.

Μονάδες 10

B4α. Να βρείτε ετυμολογικά συγγενείς λέξεις στο κείμενο των παρακάτω λημμάτων : **κοίτη, δέηση, αξιωματικός, νομοταγής, θέατρο, άχρηστος.**

Μονάδες 6

B4β. Να δηλώσετε την σημασία των παρακάτω λέξεων του κειμένου και να τις χρησιμοποιήσετε με διάφορη σημασία στα νέα ελληνικά (σε όποιο γένος-πτώση ή σε όποιο χρόνο-έγκλιση-πρόσωπο θέλετε) : **ἐπιστήμαι, θεωροῦσα.**

Μονάδες 4

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ : ΞΕΝΟΦΩΝ: Κύρου Ανάβασις 3.5 7-12

Μετά τον θάνατο του Κύρου, το ελληνικό μισθοφορικό στρατεύμα, το οποίο είχε εκστρατεύσει μαζί του εναντίον του αδερφού του Αρταξέρξη, προσπαθεί, κάτω από αντίξοες συνθήκες, να επιστρέψει στην Ελλάδα. Σε μια αχανή και άγνωστη χώρα, οι Έλληνες είχαν να αντιμετωπίσουν, εκτός από τον περσικό κίνδυνο και τη δυσπρόσιτη μορφολογία του εδάφους. Στο δεδομένο απόσπασμα, ένας Ρόδιος τεχνίτης προθυμοποιείται να βοηθήσει τους Έλληνες να περάσουν τον Τίγρη ποταμό...

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἦλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνησαν. Καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. Ἐνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἔνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος βάθος ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους. Ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν· Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους ὀπλίτας, ἂν ἐμοὶ ὧν δέομαι ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. Ἐρωτώμενος δὲ ὅτου δέοιτο, «Ἀσκῶν, ἔφη, δισχιλίων δεήσομαι· πολλὰ δ' ὄρω πρόβατα καὶ αἶγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥαδίως ἂν παρέχοι τὴν διάβασιν. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἀσκούς πρὸς ἀλλήλους, ὀρμίσας

ἕκαστον ἄσκον λίθους ἀρτήσας καὶ ἀφείς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγῶν καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα μάλα εἴσεσθε· πᾶς γὰρ ἄσκος δὴ ἄνδρας ἕξει τοῦ μὴ καταδύναι. Ὅστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν ἢ ὕλη καὶ ἢ γῆ στήσει». Ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κωλύσοντες πέραν πολλοὶ ἵππεις, οἱ εὐθύς τοῖς πρώτοις οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν.

ἐνθεν: α) τοπικό επιρρ. από εκεί β) ἔνθεν καὶ ἔνθεν: από τη μια και από την ἄλλη μεριά // **πειρῶμαι + γενική**= δοκιμάζω κάτι, επιτίθεμαι σε κάτι (πειρῶμαι τοῦ τείχους), // **ὑπηρετώ:** προσφέρω υπηρεσία σε κάποιον/ ἐξυπηρετώ/βοηθῶ // **δέομαι +γενική πράγματος**= ἔχω ἀνάγκη ἀπό κάτι // **ἄσκος:** ασκί/ δέσμα ζώου/ προβιά // **δέρω:** αφαιρῶ το δέσμα/ γδέρνω// **φυσῶ:** φυσῶ/φουσκώνω // **ζεύγνυμι:** ζεύω/ δένω μαζί/ ενώνω/ παντρεύω// **ὀρμίζω:** οδηγῶ το καράβι στο λιμάνι/ ρίχνω ἄγκυρα/ προσαράζω/ ἀγκυροβολῶ/ δένω γερά/ σταθεροποιῶ // **διάγω:** οδηγῶ δια μέσου/ διαπερνῶ/ μεταβιβάζω/ μεταφέρω στο ἀπέναντι μέρος // **δέω/ῶ:** δένω/ φυλακίζω

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

1) Η πτώση των μετοχῶν «πειρωμένοις» και «ἀπορουμένοις» δικαιολογείται ἀπό την εννοούμενη δοτική προσωπική ηθική «αὐτοῖς». Στην περίπτωση αὐτή δίνεται ἡ ἐντύπωση ὅτι ἔχουμε μια ἀπόλυτη χρονική μετοχή σε δοτική πτώση, ἀνάλογη με τὴ γενική ἀπόλυτη. Ἡ μετοχή αὐτή δηλώνει σε ποια κατάσταση βρίσκεται τὸ πρόσωπο στο οποίο ἀναφέρεται τὸ ρῆμα και ἀπό ἀποψη χρονικῆς βαθμίδας ἐκφράζει τὸ σύγχρονο στο παρελθόν. π.χ. Ἀποροῦντι δὲ αὐτῶ ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομῆν (ἀποροῦντος δὲ αὐτοῦ).

2) α) Αν το ρήμα (ή ο ρηματικός τύπος που προσδιορίζει η ΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ ΑΟΡΙΣΤΟΥ αναφέρεται στο παρελθόν, η μετοχή δηλώνει πράξη ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΗ στο ΠΑΡΕΛΘΟΝ.

π.χ. Ἀκούσαντες ταῦτα εἶπον (Μτφ: Ἀφού άκουσαν αυτά είπαν./ Ἄκουσαν αυτά και είπαν)

β) Αν το ρήμα (ή ο ρηματικός τύπος) που προσδιορίζει η ΧΡΟΝΙΚΗ ΜΕΤΟΧΗ ΑΟΡΙΣΤΟΥ αναφέρεται στο μέλλον, η μετοχή δηλώνει πράξη ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΗ στο ΜΕΛΛΟΝ και ισοδυναμεί με χρονικο-υποθετική πρόταση που δηλώνει το ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΟ.

π.χ. ζεύξας τούς άσκούς πρὸς άλλήλους έπιβαλῶ ὕλην (Μτφρ: Ἀφού δέσω τα ασκιά μεταξύ τους. Θα βάλω από πάνω χαμόκλαδα. Ἡ Θα δέσω τα ασκιά μεταξύ τους και θα βάλω από πάνω χαμόκλαδα.)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. «Καὶ ένταῦθα... δεήσομαι»: Να μεταφράσετε το παραπάνω χωρίο του κειμένου.

Μονάδες 10

A2. Τι σχεδίαζε να κάνει ο Ρόδιος τεχνίτης για να βοηθήσει τους Έλληνες να διαβούν τον Τίγρη ποταμό; Κατά πόσο ήταν εφικτή η υλοποίηση του σχεδίου του;

Μονάδες 10

B1α. Να γράψετε τους παρακάτω ρηματικούς τύπους στο β' ενικό Οριστικής και Προστακτικής στον χρόνο και τη φωνή που βρίσκονται: «έρωτώμενος», «διαγαγών», «δέοιτο», «άφεις», «δήσας»

ΟΡΙΣΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

Μονάδες 5

B1β «πολλὰ δ' ὄρῳ πρόβατα καὶ αἶγας καὶ βουῆς καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥαδίως ἂν παρέχοι τὴν διάβασιν.»

Να εντοπίσετε τα **τριτόκλιτα πτωτικά** της παραπάνω περιόδου (ουσιαστικά και μετοχές) και να τα γράψετε στη γενική ενικού και δοτική πληθυντικού, διατηρώντας σταθερό το γένος τους.

Μονάδες 5

B2α. «τούτοις ζεύξας... ἐπιφορήσω»

Να εντοπίσετε τις μετοχές της περιόδου που αναφέρονται στα ρήματα των κύριων προτάσεων. Αφού τις αναγνωρίσετε συντακτικά, να μετατρέψετε καθεμιά από αυτές στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση. Επίσης, να εξετάσετε τη μεταξύ τους σύνδεση, νοηματική και συντακτική.

Μονάδες 5

B2β. «ἐγὼ θέλω... πορίσητε»: Να εντοπίσετε τον υποθετικό λόγο του χωρίου και να τον αναγνωρίσετε.

Μονάδες 2

B2γ. «ὑπερέχειν», «δέοιτο», «ἂν παρέχοι»: Γιατί ο συγγραφέας επιλέγει τους παραπάνω ρηματικούς τύπους (απαρέμφατο, ευκτική, δυνητική ευκτική) στις αντίστοιχες περιόδους του κειμένου;

Μονάδες 3

